

توسعه تولید گلخانه‌ای خربزه، روشی مناسب برای افزایش بهره‌وری آب در مناطق گرم و خشک

مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی سیستان^۱

بیان مسئله

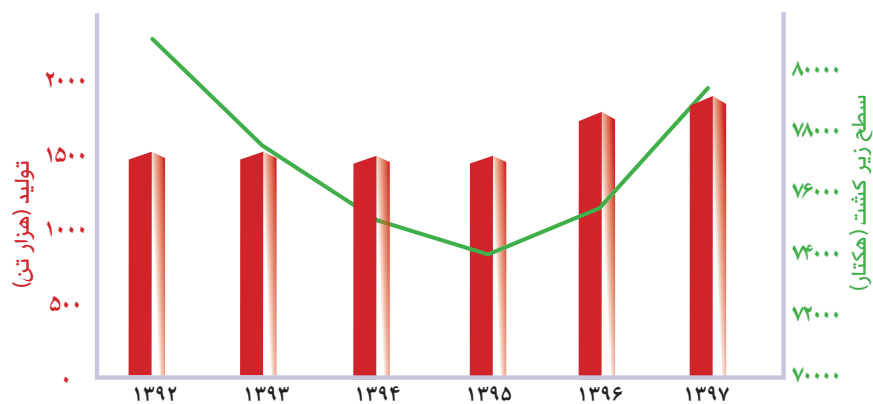
خربزه یکی از گیاهان جالیزی مهم است که عمدتاً کشت آن در مناطق گرم و خشک صورت می‌پذیرد. سطح زیر کشت خربزه در ایران در سال ۱۳۹۷ نزدیک به ۸۰ هزار هکتار با عملکرد متوسط ۲۴ تن در هکتار و تولید نزدیک به دو میلیون تن بوده است. خربزه بیشتر در مناطق خشک و نیمه خشک ایران و در حاشیه کویرکشت می‌شود که در این مناطق تنش رطوبتی یکی از مهمترین تنش‌های محیطی محدودکننده رشد و عملکرد میوه خربزه می‌باشد. در خربزه به منظور بدست آوردن حداکثر عملکرد و حفظ بیشتر آب برای اهداف اقتصادی و کشاورزی، توجه به آبیاری مناسب از اهمیت بالایی برخوردار است و کشت گلخانه‌ای خربزه می‌تواند کمک موثری در افزایش بهره‌وری آب به خصوص در مناطق گرم و خشک با توجه به محدودیت آب داشته باشد.

معرفی دستاورد

در سیستان و بلوچستان به دلیل افزایش دما در فصول بهار و تابستان، میزان نیاز آبی برای کشت خربزه افزایش پیدا می‌کند. با توجه به محدودیت‌های آبی اشاره شده، برای اولین بار کشت خربزه با هدف کاهش مصرف آب در این منطقه در گلخانه صورت پذیرفت. در روش سنتی در مزرعه بین ۵۰۰۰ تا ۶۰۰۰ متر مکعب آب مورد نیاز است اما در این روش با استفاده از آبیاری تیپ ۱۲۰۰ متر مکعب در هکتار آب مصرف شده که تقریباً ۲۰ تا ۲۵ درصد آب مصرفی در شرایط متداول را شامل می‌شود.

۱ محمد رضا ناروئی راد، رحیم قلندرزی، رامین رافضی، محمد رضا پهلوان راد و غلامعلی کیخا

سطح زیر کشت و میزان تولید خربزه در ایران

فرایند تجاری سازی

با توجه به اهمیت موضوع، برنامه‌های ترویجی برای دستاورد حاضر در منطقه سیستان اجرا خواهد شد. با ترویج کاشت خربزه در گلخانه و افزایش سطح زیر کشت می‌توان خربزه را یک ماه زودتر به بازار عرضه نمود و در این زمان هم قیمت محصول بالاتر بوده و سود بیشتری نصیب کشاورز می‌نماید. از طرف دیگر میزان آب مصرفی نیز به طور معنی‌داری کاهش خواهد یافت.

پتانسیل اقتصادی و اثربخشی

افزایش دو برابری عملکرد در واحد سطح با توجه به نوع کشت در مقایسه با کاشت به روش سنتی

کاهش معنی‌دار مصرف آب و کاهش مصرف کود و سم به خصوص در مبارزه با مگس خربزه

افزایش سطح زیر کشت خربزه گلخانه‌ای با توجه به کاهش شدید مصرف آب

سودآوری بیشتر برای کشاورزان با توجه به برداشت زود هنگام

تولید حداقل ۱۸ تن در هکتار به ارزش ۶۳۰ میلیون ریال